
Senzibilizacija učenika i učitelja za uvođenje obrazovanja za poduzetništvo u osnovne škole

Marijana Vrančić, Sandra Lovrenčić i Davorin Novosel
Osnovna škola Prečko, Zagreb, Hrvatska
os-zagreb-065@skole.t-com.hr

Uvod

Suvremeno društvo smatra obrazovanje temeljnim kapitalom i ključnim faktorom ekonomskog razvoja. Osnovna potreba svakog društva je obrazovati i osposobiti za život i rad svakog svog pojedinca, što se može postići jedino obrazovanjem koje uspješno ide u korak sa stalnim promjenama koje se u društvu događaju. Osim formalnog općeg obrazovanja sve se više pridaje pozornost neformalnom i informalnom obrazovanju koje pojedinac stječe vlastitim radom, komunikacijom, čitanjem, osobnim razvijanjem različitih vještina i iskustava. Svi ovi oblici učenja mogu se obuhvatiti jednim pojmom – cjeloživotno učenje.

No suvremeno obrazovanje traži i novi tip znanja, vještina, vrijednosti i stavova, tj. nove kompetencije koje se očekuju od pojedinaca. Očekuju se inovativnost, kreativnost, rješavanje problema, razvoj kritičkog mišljenja, poduzetnost, informatička pismenosti, socijalne i druge vještine. Njih nije moguće ostvariti kroz tradicionalni odgojno-obrazovni sustav koji podrazumijeva usvajanje mnoštva činjeničnog znanja. Stoga je postalo nužno uvoditi promjene u pristupu odgoju i obrazovanju koje će svojom primjenom osigurati osnove za cjeloživotno učenje, te stjecanje temeljnih i stručnih kompetencija potrebnih za uključivanje u suvremeno gospodarstvo.

Na temelju Europskog kvalifikacijskog okvira–EQF, Hrvatski kvalifikacijski okvir – HKO donio je preporuku o osam temeljnih kompetencija u odgoju i obrazovanju. Ove se kompetencije danas integriraju u nacionalne kurikulume članica Europske

Unije i njihovu obrazovnu politiku. Preporuku je prihvatila i hrvatska obrazovna politika i uvrstila je u Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi.

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi definira odgojno obrazovna područja, ali i međupredmetne teme, kao jedan od načina kojim se pridonosi međusobnom povezivanju predmeta u zajedničku cjelinu znanja, vještina i sposobnosti. Na taj se način znanja sagledavaju iz različitih perspektiva i postiže lakši i cjelovitiji razvoj različitih kompetencija.

Nacionalni okvirni kurikulum predviđa da se u osnovnim i srednjim školama realiziraju sljedeće međupredmetne teme ili moduli: Poduzetništvo, Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj, Informacijsko-komunikacijska tehnologija, Zdravlje, sigurnost i zaštita okoliša, Građanski odgoj.

Poduzetništvo predstavlja jednu od temeljnih kompetencija i međupredmetnih tema Nacionalnog okvirnog kurikuluma za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi, u čijem tekstu se navodi da je osnovni cilj razvoja poduzetničke kompetencije kod učenika razvoj odlika osobnosti te znanja, vještina i stavova potrebnih za stjecanje ekonomske pismenosti te znanja i vještina potrebnih za pokretanje i razvoj posla.

U okviru Operativnog plana poticanja malog i srednjeg poduzetništva koji je Vlada Republike Hrvatske prihvatila 2. travnja 2009. Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva sustavno podupire razvoj poduzetništva, te je pokrenulo projekt Obrazovanje za poduzetništvo koji se provodi u suradnji sa poduzetničkim centrima, obrazovnim i srodnim institucijama. U skladu s tim Obrazovna grupa Zrinski, kao permanentan nastavak svoga dosadašnjeg rada na području obrazovanja za poduzetništvo, prepoznala je poduzetničku kompetenciju kao iznimno važnu u razvoju našeg obrazovnog sustava i u suradnji s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva organizirala je u razdoblju od 20. listopada do 12. studenog 2010. godine projekt pod nazivom Dječji tjedan poduzetništva. U realizaciji projekta za osnovne škole ostvarena je suradnja s Osnovnom školom Prečko iz Zagreba čiji učitelji sustavno provode različite projekte vezane uz odgoj i obrazovanje za poduzetništvo. U realizaciji ovog projekta sudjelovali su učitelji-eksperti Sandra Lovrenčić, dipl. učiteljica razredne nastave, Davorin Novosel, profesor informatike i tehničke kulture i Marijana Vrančić, dipl. učiteljica razredne nastave.

Ciljevi projekta

Cilj ovog projekta bio je potaknuti učenike i učitelje na aktivan pristup razvoju poduzetničkog duha i stjecanju poduzetničkih kompetencija u svim razredima osnovne škole, te senzibilizacija učitelja za uvođenje novih metoda rada i poučavanja primjerenih za usvajanje poduzetničkih znanja, stavova i kompetencija. U konačnici, cilj projekta je uvođenje sustavnog obrazovanja za poduzetništvo u hrvatski obrazovni sustav što bi, u širem smislu, pridonijelo stvaranju poduzetnika „od malih nogu“ i sukladno tome boljoj ekonomskoj budućnosti naše zemlje.

Tijek projekta

Projekt „Dječji tjedan poduzetništva“ realiziran je u četirima osnovnim školama u različitim hrvatskim županijama, u OŠ Petra Kanavelića u Korčuli, u OŠ Viktora Signjara u Virju, u OŠ dr. Jure Turića u Gospiću te u OŠ Blage Zadre u Vukovaru. Ove škole pokazale su veliki interes za temu poduzetništva i obrazovanje svojih učitelja za uvođenje poduzetništva kao međupredmetnog sadržaja. Neke od radionica prikazane su kao webinar u okviru suradnje na programu „Suradnici u učenju“ i snimljene su kako bi mogle biti dostupne svim zainteresiranim nastavnicima, učiteljima i ostalima.

Projektini tim je osmislio radionice kojima je nastojao zainteresirati za poduzetništvo učenike svih razreda osnovne škole, njihove učitelje, roditelje i lokalnu zajednicu, te približiti učenicima osnovne ekonomske i poduzetničke pojmove.

Radionice su osmišljene prema uzrastu učenika i podijeljene su u četiri grupe:

1. i 2. razred- radionica Proizvodnja soka od jabuke;
3. i 4. razred – radionica Proizvodnja suvenira u obliku kišobrana;
5. i 6. razred - radionica Proizvodnja postolja za suvenir – kišobran;

7. i 8. razred – kazališna predstava „Što hoću – mogu“, koju je izvelo Edukativno kazalište Agram.

Radionice su izvedene u okviru nastavnih predmeta priroda i društvo, likovna kultura, tehnička kultura i dramska kultura.

Ciljevi ovih radionica bili su načiniti konkretan proizvod i pri tome uvesti učenike u osnovne poduzetničke pojmove (poduzetništvo, poduzeće, proizvodnja, proizvod, timski rad, nabava materijala, stvaranje nove vrijednosti, cijena, zarada, plaća, dobit, potrošnja, ulaganje), razvijati kod djece sposobnost uočavanja veza i odnosa u procesu proizvodnje, razvijati temeljne poduzetničke vještine u skladu s načelima općih ljudskih vrijednosti.

Tijekom rada korištene su suvremene metode timskog rada i suradničke nastave koje se značajno razlikuju od uobičajenog grupnog rada u kojem svaki član grupe radi istu operaciju. U timskom radu članovi tima imaju različita zaduženja unutar tima, prilagođena njihovim sposobnostima i predispozicijama, pri čemu je omogućena najbolja samorealizacija svakog učenika ponaosob.

Radionice za učenike

Radionice temelje svoju strukturu na sljedećim etapama:

- Nabava repromaterijala i opreme,
- Proizvodnja proizvoda (stvaranje nove vrijednosti),
- Prodaja proizvoda,
- Raspodjela prihoda,
- Potrošnja,
- Promotivne aktivnosti,
- Karakteristike novca,
- Uključivanje u lokalnu zajednicu.

U prvom dijelu radionice učenici su govorili o svojim iskustvima i znanjima vezanim uz poduzetništvo. Zatim su podijeljeni u timove. Svaki tim dobio je radni

nalog u kojem je detaljno opisano što treba raditi. Učenici su izrađivali predviđene proizvode vodeći računa o podjeli rada u timu i efikasnosti svakog tima, kontrolirali su vrijeme i kvalitetu izrade proizvoda. Izradili su plakate i slogane za reklamiranje proizvoda. Određivali su troškove proizvodnje i cijenu proizvoda te na osnovu toga izračunavali moguću dobit.

Po završetku izrade proizvoda, svaki tim je prezentirao svoj rad pred ostalim timovima.

Javna prezentacija

Nakon završene radionice učenici su uvježbavali javno prezentiranje cijele radionice koje je uslijedilo na zajedničkoj priredbi na kojoj su, pred ostalim učenicima iz škole, roditeljima, učiteljima, predstavnicima lokalne zajednice i medijima, pokazali što su proizveli, što su pritom naučili te koje su poduzetničke termine usvojili. Učenicima su podijeljene diplome za sudjelovanje u Dječjem tjednu poduzetništva. Nakon prezentacije održana je prodajna izložba na kojoj su učenici prodavali proizvode i zadržali svoje prve plaće. Uslijedila je press-konferencija kojom je šira javnost upoznata s ciljevima i realizacijom projekta.

Kazališna predstava

Edukativna kazališna predstava „Što hoću - mogu“, namijenjena je učenicima sedmog i osmog razreda, no s velikim zanimanjem odgledali su je svi nazočni na javnoj prezentaciji jer je sjajna ekipa glumaca interaktivnim pristupom uključila učenike u predstavu, pri čemu su najaktivniji bili sudionici najnižih razreda. Predstava je potaknula dječje emocije i navela ih na razmišljanje o nužnosti poduzetničkog načina razmišljanja koji podrazumijeva činjenicu da budućnost svakog od njih ovisi o vlastitim znanjima, sposobnostima, trudu i, nadasve, upornosti.

Radionica za učitelje

Nakon javne prezentacije svih radionica pred cijelom školom, održana je radionica za učitelje.

Radionicu su proveli članovi Obrazovne grupe Zrinski i svi učitelji koji su provodili radionice s učenicima.

Na radionici za učitelje opisan je tijek rada i osobitosti svake pojedine radionice. Istaknut je zaključak da su učenici vrlo spontano usvojili poduzetničke termine poduzetništvo, poduzeće, proizvodnja, proizvod, timski rad, nabavka materijala, stvaranje nove vrijednosti, cijena, zarada, plaća, dobit, potrošnja, ulaganje, a stariji učenici i pojam PDV-a. S obzirom da su ovo vrlo jednostavni termini koji se često susreću u svakodnevnom životu, učenici nisu imali problema u njihovom razumijevanju.

Rezultati ankete provedene među učiteljima govore da je mišljenje učitelja kako se u mnoštvo nastavnih jedinica u većini nastavnih predmeta mogu uvrstiti i sadržaji koji potiču razvoj poduzetničkih kompetencija, te da potreba za istima postoji.

Zaključak

Projekt „Dječji tjedan poduzetništva“ donosi novost u naš obrazovni sustav. Poduzetničkim radionicama nastoji se senzibilizirati učenike, učitelje i lokalnu zajednicu za potrebu uvođenja obrazovanja za poduzetništvo u predškolsko, obvezno osnovno i srednje obrazovanje. Učenici su na radionicama za osnovne škole jednostavnim i dostupnim aktivnostima uvedeni u osnovne poduzetničke pojmove, te osobnim radom, uz pomoć suvremenih metoda poučavanja, razvijaju osnovne poduzetničke kompetencije. Suradnja s učiteljima praktičarima, ravnateljima, roditeljima i mnogim predstavnicima lokalnih zajednica pokazuje da postoji zainteresiranost i potreba za uvođenjem obrazovanja za poduzetništvo u osnovne škole, te da je nužna zadaća naše obrazovne politike učiniti to u što kraćem vremenskom roku. Usvajanjem poduzetničkih kompetencija od najranije dobi djeca povećavaju svoja znanja, sposobnosti i vještine koje će im biti potrebne za njihovo kasnije zanimanje i uključivanje u ekonomske procese.

Literatura

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi (2007)

Vlada Republike Hrvatske (2010), Strategija učenja za poduzetništvo 2010.- 2014.

Raising Awareness Of Pupils And Teachers On Introducing Education For Entrepreneurship In Elementary School

Abstract - according to the decision of Ministry of Science, Education and Sports on introduction of the entrepreneurial competencies into the National Curriculum for Preschool Education, general compulsory and secondary school education, the Educational Group Zrinski in cooperation with Ministry of Economy, Labour and Entrepreneurship conducts the project called „Childrens entrepreneur week“. This project for general compulsory education was conducted by team composed of Educational Group Zrinski and teachers of Elementary School Prečko Zagreb, Sandra Lovrenčić, Davorin Novosel and Marijana Vrančić.

The goal of the project is to raise public awareness, especially of pupils, teachers and parents, of the need for introduction of education for entrepreneurship into the general compulsory education, and achievement of basic entrepreneurial competencies from the earliest age of children. The project is created as a set of workshops designated for pupils and teachers. Pupil's workshops were organized according to stages of children's development. The goal of every workshop was to invent and produce the product which would be presented and afterwards sold in local community. Therefore, children have been adopted basic entrepreneurial skills and terms (entrepreneurship, enterprise, production, product, team work, procurement of material resources, creation of added value...) During the teacher's workshops participants exposed their stances and experiences about entrepreneurship. Most of teachers were consented that entrepreneurial competencies could be introduced in educational system as inter-subject thematic units.

This project has proved that teachers and wider public recognize entrepreneurship as an important competency which should be acquired during the children's education, influencing in that way economic and overall prosperity of our country.

Key words - entrepreneurship in elementary school, education for entrepreneurship, entrepreneurial competencies, inter-subject thematic